

Ostatnich kilka dekad przyniosło znaczące zmiany w sposobie, w jaki ludzie wykorzystują jeden ze swoich najcenniejszych zasobów: czas. Kombinacja rozwoju technologicznego, upowszechnienia dostępu do szybkiego Internetu i rozwoju narzędzi ułatwiających komunikację i pracę online, miała duży wpływ na zmiany w sposobie wykonywania pracy zawodowej, a także na miejsce, gdzie praca jest wykonywana. Zmiany te zostały znacząco przyspieszone przez szok wywołany pandemią COVID-19, kiedy to w obliczu formalnych ograniczeń pracodawcy stali się bardziej otwarci na możliwość pracy z domu i na bardziej elastyczny podział godzin pracy w ciągu dnia i w ciągu tygodnia. Procesy te miały miejsce w kontekście szerszych zmian na rynku pracy związanych z rozwojem technologicznym ukierunkowanym na wysokie kwalifikacje, rosnącym stopniem automatyzacji pracy i zmieniającym się zapotrzebowaniem na różne umiejętności.

Zmiany te rodzą ważne pytania dotyczące skali ich wpływu na życie ludzi, tego jak bardzo różni się ich czas pracy dzisiaj od tego, jak wyglądał na początku i w połowie lat 2000., które grupy populacji zostały nimi najbardziej dotknięte i jak mierzyć wynikające z nich konsekwencje dla dobrostanu. Jednocześnie zmiany dotyczące tego, jak nasz czas alokowany jest na czynności związane z pracą, procesy, które w dużej mierze można uznać za egzogeniczne z indywidualnego punktu widzenia, przekładają się na to, jak ludzie wykorzystują swój czas poza rynkiem pracy. Zrozumienie szczegółów tego, w jaki sposób zmieniający się charakter rynku pracy wpłynął na różne grupy pracowników, w jaki sposób zmienił się czas, który przeznaczają na pracę, i w jaki sposób wykorzystują czas poza pracą, jest istotne samo w sobie. Jednocześnie jednak zmieniające się środowisko pracy implikuje różną dynamikę alokacji czasu w ramach gospodarstw domowych, co dla wielu osób będzie decydujące z punktu widzenia potencjalnych konsekwencji dla ich dobrobytu.

W projekcie odnosimy się do powyższych kwestii korzystając z danych dotyczących wykorzystania czasu dostępnych w trzech edycjach polskiego Badania Budżetu Czasu Ludności (Polish Time Use Survey, PolTUS) przeprowadzonych w 2003, 2013 i 2023 roku. W analizach wykorzystane zostaną również informacje z polskiego corocznego Badania Budżetów Gospodarstw Domowych i kwartalnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności. Projekt będzie realizowany we współpracy międzynarodowej z prof. Danielem Hamermeshem, światowej klasy ekspertem w zakresie analizy wykorzystania czasu i jednym z pionierów badań nad wykorzystaniem czasu w ekonomii. Podobnie jak w przypadku szeregu ostatnio opublikowanych wspólnych prac, analizy wykorzystujące dane PolTUS połączone zostaną z wynikami opartymi na American Time Use Survey, a także danymi z innych krajów dostępnymi w Multinational Time Use Study. Projekt osadzony jest w szerszym kontekście dyskusji publicznych dotyczących skrócenia tygodnia pracy, większej elastyczności organizacji pracy, w tym dostępu do pracy z domu, oraz podziału obciążenia pracą w ramach obowiązków domowych pomiędzy mężczyznami i kobietami. Polska jest doskonałym punktem odniesienia dla analizy problemów, którymi chcemy się zająć w ramach projektu: dwie dekady między 2003 a 2023 rokiem przyniosły istotne zmiany w sytuacji na rynku pracy, które były znacznie wyraźniejsze niż te obserwowane w tak zwanych „starych” krajach UE i w krajach anglosaskich. Ponadto, oprócz zmian społeczno-ekonomicznych, które miały miejsce w Polsce, jakoś i zakres danych PolTUS oferują wyjątkowe możliwości badawcze z potencjałem na znaczący wkład w zrozumienie roli czynników wpływających na obserwowane zmiany. Każda runda danych PolTUS zawiera szczegółowe informacje na temat alokacji czasu prawie 40 tysięcy osób, z dwoma dziennikami czasu wypełnianymi przez każdego respondenta, jednym wypełnianym w dzień powszedni, a drugim w weekend. Ponadto badanie realizowane jest przez cały rok kalendarzowy, a dzienniki wykorzystania czasu wypełniane są przez wszystkich członków uczestniczących gospodarstw domowych.

Wykorzystując tę wyjątkową infrastrukturę badawczą, w połączeniu z dużą skalą zmian warunków społeczno-ekonomicznych w Polsce oraz uzupełniając je o analizy dla innych krajów, prace w projekcie skoncentrowane będą na następujących problemach badawczych: (1) „Zmieniający się charakter alokacji czasu pracy w Polsce: 2003-2023”, w którym analizowany będzie zakres i rozkład korzyści wynikających z elastycznych form pracy, a także implikacje rosnącej alokacji czasu pracy w latach 2003-2023 na czas poświęcony na obowiązki domowe i wypoczynek. (2) „Rozkład czasu pracy jako odzwierciedlenie jakości zatrudnienia”, w którym analiza skupi się na badaniu niekorzystnych aspektów pracy zawodowej i tego, jak zmieniały się one w czasie w różnych krajach, ze szczególnym uwzględnieniem Polski i USA, a także na skali współistnienia różnych niekorzystnych aspektów pracy. (3) „Koordynacja czasu pracy i czasu wolnego między partnerami w małżeństwach/parach”, w którym unikalny zakres zbioru danych PolTUS, obejmujący wykorzystanie czasu przez oboje partnerów w parach, zostanie wykorzystany do analiz dotyczących roli i wartości wspólnego spędzania czasu przez współmałżonków i partnerów. Analizy określą, w jaki sposób zmiana charakteru pracy zawodowej wpłynęła na stopień, w jakim partnerzy spędzają czas wspólnie, i w jaki sposób wpłynęło to na rozkład czasu poświęcanego na obowiązki domowe przez kobiety i mężczyzn.